

Всі повинні суворо дотримуватись законів

Президент України Леонід Кучма на прохання кореспондентів Укрінформу та Інтерфаксу-Україна прокоментував події, які мали місце навколо похорону Патріарха УПЦ КП Володимира

Ці події викликають лише глибоке і щире почуття жалю. Перш за все тому, що в цьому конфлікті постраждали люди. На якому б боці протистояння вони не знаходились, але це наші співвітчизники і їх страждання - це і наш біль. Добре, що обійшлося без реальних жертв, хоча дехто надто безсоромно вищує їх там, де їх немає.

І влада, і ті, хто спровокував зіткнення, мають вибачитися перед невинними людьми, які постраждали, перед тими, хто був пораненим під час виконання службових обов'язків. Але втрати суспільства не обмежуються лише болем конкретних осіб.

В значно більш складних умовах Україна до цього часу знаходила потужні моральні сили утриматися від силових зіткнень. Ми пишалися цим. За це нас поважали в світі.

18 липня, на превеликий жаль, цю межу було порушено. Справа не в масштабах зіткнень і кількості потерпілих. Справа в тому, що обидві сторони переступили ризику, за якою навіть право має підтверджуватися силою.

Певні кола свідомо пішли на конфлікт. При цьому на другий план були відсунені повага та щире піклування про померлого, істинні інтереси церкви. Вони добре розуміли, що своїми вимогами ставлять владу в ситуацію, коли в неї не залишається вибору, який би не був пов'язаний із серйозними морально-політичними втратами.

Немає сумніву, що дозвіл на поховання на території Софійського собору, який є однією з визначних пам'яток світової культури і знаходиться під охороною ЮНЕСКО, провокував би безпідставний конфлікт держави з іншими релігійними громадами, призвів би до зростання громадської напруги в суспільстві. Відступ Уряду перед ультиматумами, і, тим більше, під прямим силовим тиском ультрарадикальних груп - означав би не просто зневагу до влади, але й фактичну її дискредитацію. Створював би прецедент, який потім не раз використовувався б тими чи іншими силами.

Рекомендації Уряду були найбільш наближеними до оптимальних. Очевидно, саме тому керівництво церкви і прийняло їх, хоча потім під впливом відомих сил, в т. ч. і конкретних осіб, позицію було змінено.

Однак, в свою чергу, і влада з різних обставин не змогла ефективно використати усі можливості політичного діалогу, пошуку компромісів та взаємно прийнятних рішень. На великий жаль, в неадекватно реальній ситуації була застосована сила. Остаточні висновки будуть зроблені після закінчення розслідування усіх обставин зазначених подій. Але вже зараз можна попередньо погодитися з тим, що органи правопорядку на Софійському майдані діяли непрофесійно. Наказ про масове застосування сили був невинуватим.

Винні будуть притягнуті до відповідальності. Всі інші посадові особи мають глибоко усвідомити, що сила є невід'ємним атрибутом держави, але її використання - особливо делікатна справа і застосовується вона дійсно лише у виняткових випадках.

При цьому я хочу, щоб не створилося враження, що винуватців будуть шукати серед рядових чинів міліції. Таких дій Президент не допустить. Ми не маємо права перекладати відповідальність на людей в формі. Це нечесно, і ми не будемо вдаватися до таких некоректних пошуків виходу із ситуації, що склалася.

Разом з тим, я хотів би, щоб усі ми об'єктивно і глибоко усвідомлювали наслідки того, що відбулося.

По-перше, сили, які прагнули отримати політичні результати із цієї сумної для церкви і віруючих події - їх отримали. Сьогодні може сформуватися принципово нова розстановка сил на політичній арені. Деякі гарячі голови навіть намагаються демонтувати Конституційний договір. Ті, хто вчора стверджував себе в якості демократів, - нині еднають свої ряди з такими екстремістськими формуваннями, як УНА УНСО.

Всі ці процеси серйозно дестабілізують ситуацію в суспільстві, можуть повністю його розбалансувати. Лідери національно-патріотичного руху мали б прогнозувати наслідки такого розвитку подій і скорегувати свої дії з реальними потребами будівництва сильної і незалежної України.

По-друге, я не хотів би, щоб хтось плекав надії, що аналогічними заходами можна змінити деякі принципові засади державної політики, в т. ч. і щодо різних конфесій. Держава не буде повертатися до часів, за яких владні інституції підтримували ті чи інші, більш близькі до них церковні організації, сприяли перерозподілу їх впливу, закривши очі навіть на використання ними сили.

Такого ставлення до церков більше не буде. Всі вони є за законом рівними перед державою. Такою буде і наша практична політика. А віруючі самі розберуться, яка конфесія їм більше до вподоби.

Звичайно, як громадянин, просто людина і як християнин, я був би щиро радий єдності православ'я в Україні.

Водночас як Президент я не підтримую та не поділяю закликів і прагнень штучно створювати якусь державну церкву. Як не допускаю навіть думки, що держава може підтримувати одну церкву на шкоду іншим. Ми не повинні йти шляхом, який не виправдав себе, перерозподіляючи храми, церковне майно, безпідставно забираючи його у одних і віддаючи іншим. Це не може й не повинно бути сферою діяльності держави.

І, як Президент України, я не маю права і не буду ні ініціювати, ні штучно прискорювати будь-які процеси в цій сфері.

Держава також знайде можливості нейтралізувати екстремістські угруповання, які намагаються силовими засобами розв'язувати ті чи інші проблеми, що стоять перед суспільством.

Збереження громадянського миру, політичної стабільності, міжнаціональної злагоди неможливе без цивілізованого, толерантного підходу до проблеми взаємин між церквою і державою, міжконфесійних суперечностей.

В Україні, як і в інших демократичних країнах, церква законодавче відокремлена від держави і у своїй релігійній діяльності повністю незалежна від неї.

Водночас і віруючі, і духовні особи, високі церковні ієрархи, політики та парламентарії є громадяни України, і вони повинні суворо дотримуватися законів держави.

І останнє. Я щиро прагну, щоб усі ми піднялися до усвідомлення необхідності запобігання ситуаціям, коли по закону чи без закону в політиці використовується сила. Ми отримали жакхливий урок, який свідчить, що така ситуація може вийти з-під контролю, розвиватися за своєю страшною логікою, стати невідвладною ні посадовим особам, ні політичним лідерам, ні просто розуму більшості учасників тих чи інших подій.

18 липня зашкодило всім. Похитнулося позитивне уявлення світового співтовариства про Україну, як демократичне суспільство, здатне розв'язувати найскладніші проблеми силою розуму. Як виявилось, терпіння та мудрість народу далеко не завжди забезпечують цивілізованість та зваженість політичних та владних інститутів.

Не здобула авторитету і церква, дії якої в тій ситуації, на нашу думку, не узгоджуються із біблійними заповідями.

І влада, і політичні партії не зміцнили повагу до себе у свого народу, оскільки не змогли з честю вийти із обставин, які не були настільки складними, щоб мати такі сумні наслідки.

Політичні дивіденди отримали лише екстремісти, але ми не маємо права віддати їм політичну ініціативу. За це будемо платити занадто дорого ціну.

Всі ми маємо зрозуміти ці обставини, піднятися над емоціями, уникнути подальшого ускладнення ситуації, якщо ми дійсно дбаємо про Україну та її народ.

Глибоко переконаний: не може праведна справа стверджуватися неправедними засобами. Намагання силою довести свою правоту перед вратами храму не веде до самого храму.